

Factsheet onderzoek

Werken aan inclusiever voortgezet onderwijs

Dit rapport *Werken aan inclusiever voortgezet onderwijs. Verkennend onderzoek onder scholen voor voortgezet onderwijs in Nederland* sluit aan bij de zich ontwikkelende praktijk in het onderwijs en de koers die na de evaluatie van passend onderwijs in 2020 ook beleidsmatig is ingezet richting inclusiever onderwijs. De opdracht voor uitvoering van het onderzoek is gegeven vanuit het FNO-programma Jongeren INC dat, onder meer, streeft naar een kwaliteitsimpuls en versnelling op het gebied van inclusief onderwijs in Nederland. Het Nederlands Centrum Onderwijs en Jeugdzorg (NCOJ) is gevraagd om vanuit het Platform Naar Inclusiever Onderwijs een startonderzoek uit te voeren naar basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs die werken aan inclusiever onderwijs. In deze publicatie staan de bevindingen uit het onderzoek in het voortgezet onderwijs centraal.

Doel en vraagstelling

Het onderzoek bij scholen voor voortgezet onderwijs die werken aan inclusiever onderwijs is er allereerst op gericht inzicht te krijgen in de toegankelijkheid van deze scholen voor voortgezet onderwijs voor leerlingen die speciale onderwijszorg en extra ondersteuning behoeven en vooral de thema's te inventariseren waaraan deze scholen voor voortgezet onderwijs de afgelopen jaren hebben gewerkt en na te gaan welke vorderingen zij daarop hebben gemaakt. Om bij te dragen aan verdere praktijk- en beleidsontwikkeling besteedt de verkenning tevens aandacht aan het identificeren van knelpunten die deze scholen voor voortgezet onderwijs (hebben) ervaren bij het werken aan inclusiever onderwijs en aan de prioriteiten die zij voor de komende jaren zien. Daarnaast konden zij hun behoeften aan ondersteuning aangeven bij de verdere ontwikkeling van inclusiever onderwijs. Ook konden zij instrumenten en werkwijzen benoemen die bruikbaar zijn voor de ontwikkeling van inclusiever onderwijs op andere scholen.

Onderzoeksgroep en onlinevragenlijst

Met dit doel voor ogen is een onlinevragenlijst ontwikkeld voor scholen die werken aan inclusiever onderwijs. Alvorens deze kon worden uitgezet, is een bijzonder intensief zoekproces doorlopen om de beoogde scholen op het spoor te komen. Deze scholen staan immers niet als zodanig geregistreerd. Via een criteriagestuurde en tijdsintensieve zoekprocedure is de verzameling scholen voor voortgezet onderwijs die aanvankelijk ruim veertig bedroeg aangevuld via oproepen in nieuwsbulletins van een groot aantal relevante branche-, profiel- en professionele organisaties in het (speciaal) onderwijs (gericht op zelfmelding van scholen) en via een gerichte benadering van deskundigen/sleutelfiguren binnen deze organisaties. Deze zoektocht heeft uiteindelijk geleid tot een verzameling van 62 scholen voor voortgezet onderwijs. Deze scholen zijn in maart 2021 uitgenodigd voor deelname aan het onlineonderzoek. Het vervolgens realiseren van een goede respons was een stevige opgave in deze periode van Covid-19. Eind mei zijn daarom vele scholen door ons telefonisch nogmaals benaderd met het verzoek de vragenlijst af te ronden of te starten. De scholen die hun medewerking hadden toegezegd is medio juni nog een herinnering gestuurd. Er hebben 34 vo-scholen aan het onderzoek meegedaan, een respons van 55%.

Onderzoekresultaten

Het rapport gaat uitgebreid in op de resultaten van de verkenning. Deze omvatten niet alleen antwoorden op gestelde vragen, maar betreffen ook relaties tussen bevindingen. Tevens is nagegaan of antwoorden van scholen voor voortgezet onderwijs samenhangen met bepaalde achtergrondkenmerken. De resultaten van deze analyses zijn uitgebreid beschreven in vier hoofdstukken:

- (achtergrond)kenmerken van scholen voor voortgezet onderwijs die werken aan inclusiever onderwijs;
- opgenomen leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven, motieven en ambities van deze scholen voor voortgezet onderwijs;
- aandachtsgebieden en vorderingen bij werken aan inclusiever onderwijs;
- knelpunten en prioriteiten bij werken aan inclusiever onderwijs en ondersteuningsbehoeften van deze scholen.

In deze factsheet is de volgorde van onderwerpen aangehouden en zijn het derde en vierde punt thematisch geïntegreerd. Voor gedetailleerde bespreking verwijzen we naar de rapportage; hier volgen enkele kernbevindingen.

Kenmerken van vo-scholen die aan inclusiever onderwijs werken

De volgende (achtergrond)kenmerken van vo-scholen die aan inclusiever onderwijs werken zijn in het onderzoek beschreven: huisvesting van de school (samen delen van het gebouw en/of schoolterrein), eerdere fusie/integratie of intensieve samenwerking met voortgezet onderwijs en gespecialiseerd onderwijs (pro/vso), onderwijsconcepten (vernieuwingsonderwijs en leerstofjaarklassensysteem), organisatie van het schoolbestuur, verdeelmodellen voor financiële middelen, de organisatie van klassen en groepen voor leerlingen die extra ondersteuning/speciale onderwijszorg behoeven, en de gepercipieerde status in de ontwikkeling van inclusiever onderwijs op school.

Huisvestings situatie en intensieve samenwerking met gespecialiseerd onderwijs van vo-scholen die aan inclusiever onderwijs werken

Drie kwart van de vo-scholen die aan inclusiever onderwijs werken (74%) deelt het schoolgebouw of het schoolterrein niet met een andere school en/of voorziening. Een vijfde van de scholen (7 scholen, 21%) deelt alleen het terrein waarop de school staat met een andere school of voorziening en 6% (2 scholen) deelt het gebouw met een andere school of voorziening (samen onder één dak).

Negen procent van alle scholen voor voortgezet onderwijs die werken aan inclusiever onderwijs is al eerder gefuseerd of geïntegreerd met een school voor gespecialiseerd onderwijs (pro en vso). Bijna de helft van alle vo-scholen die aan inclusiever onderwijs werken (47%) geeft aan dat zij op dit moment bezig zijn met intensieve samenwerking of integratie met een school voor gespecialiseerd onderwijs. Van deze 16 scholen voor voortgezet onderwijs delen er ook 4 het schoolgebouw en/of het schoolterrein met het pro en/of vso, 12 scholen doen dat niet.

Onderwijsconcepten van vo-scholen die aan inclusiever onderwijs werken

Twee op de vijf scholen voor voortgezet onderwijs (39%) verzorgen vernieuwingsonderwijs waarvan 13 procentpunt traditioneel vernieuwingsonderwijs (Montessori en Vrije school) en 30 procentpunt andere, eigentijdse vormen.

Zes procent van alle vo-scholen werkt niet met een leerstofjaarklassensysteem en heeft de groepsindeling anders georganiseerd. Daarnaast neemt 21% het leerstofjaarklassensysteem wel als uitgangspunt maar deze scholen werken aanvullend met groepen naar niveau, leersnelheid en/of ontwikkelingsbehoefte. De resterende 73% werkt met leerstofjaarklassen zonder aanpassingen.

Onderwijs samen en/of aparte groepen of klassen voor leerlingen die extra ondersteuning en speciale onderwijszorg behoeven

Op bijna acht van de tien scholen voor voortgezet onderwijs (78%) die aan inclusiever onderwijs werken volgen leerlingen die extra ondersteuning/speciale onderwijszorg behoeven het onderwijs (overwegend) samen met hun andere klasgenoten, maar krijgen soms onderwijs in een aparte klas(sen)/groep(en). Dit laatste is het geval bij ruim de helft (55%) van de scholen voor voortgezet onderwijs. Van alle scholen heeft bijna een derde (32%) geen aparte klas/groep.

De vier meest genoemde vormen van aparte klassen/groepen zijn een aparte structuurgroep (32%, voor leerlingen met gedragsproblemen; druk/impulsief/werkhouding/planning), een klas voor leerlingen met ernstige gedragsproblemen (zmok) en/of psychische stoornissen (23%), leerlingen met autisme (19%), een groep/klas in combinatie van speciale onderwijszorg en zorg/jeugdhulp (19%). Andere klassen/groepen zoals onder meer een ISK-klas, een time-out-groep, een aparte groep voor leerlingen met taalontwikkelingsstoornis (TOS), aparte groep voor leerlingen die vso behoeven, en vso-school-in-school worden door 3% tot 10% van de scholen genoemd.

Inzet van onderwijspartners bij ondersteuning van leerlingen die speciale onderwijszorg en extra ondersteuning behoeven

Volgens de scholen komen het samenwerkingsverband en het eigen schoolbestuur de vraag van hun school voor voortgezet onderwijs naar ondersteuning van leerlingen die speciale onderwijszorg behoeven het vaakst in hoge mate (respectievelijk 71% en 51%) tegemoet. Het is opmerkelijk dat volgens de vo-scholen het gespecialiseerd onderwijs dit minder vaak doet: 12% van de pro-scholen en maximaal 38% van de vso-clusters in (zeer) hoge mate. Waar inzet wordt geleverd is in het algemeen de mate van tevredenheid met de inzet op dit gebied bij alle onderwijspartners hoog, variërend van 59% tot 80%. Ongeveer een op de acht scholen (12%) is ontevreden.

Gepercipieerde status in de ontwikkeling van inclusiever onderwijs: beginnend of gevorderd

In het licht van de ideale situatie/streefsituatie beoordeelt iets meer dan de helft van de scholen voor voortgezet onderwijs (33%) hun positie waar het gaat om het werken aan inclusiever onderwijs op school als een beginnend initiatief of enigszins gevorderd en 67% vindt dat zij (ver) gevorderd zijn.

Opgenomen leerlingen die speciale onderwijszorg en extra ondersteuning behoeven en motieven en ambities van scholen

Voor de scholen voor voortgezet onderwijs die werken aan inclusiever onderwijs is beschreven welke en hoeveel leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven, worden opgenomen. Er is ook gekeken naar het aantal verwijzingen vanuit deze vo-scholen naar het gespecialiseerd onderwijs, de gepercipieerde ontwikkeling van het aantal verwijzingen vanuit de school naar gespecialiseerd onderwijs, motieven om leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven op te nemen en de ambitie van de school om deze groep leerlingen op school uit te breiden, te consolideren of te verminderen.

Zwaarte en breedte speciale onderwijszorg

Op de vo-scholen die aan inclusiever onderwijs werken is een grote verscheidenheid aan groepen leerlingen met speciale onderwijszorg/extra ondersteuningsbehoeften, zowel naar zwaarte als breedte. Alle vo-scholen hebben jongeren opgenomen die eerder of elders ook met een TLV in het pro/vso zouden kunnen zitten.

Leerlingen met ernstige gedragsproblemen (zmok) en/of psychische stoornissen maken de laatste vijf jaar voor 88% deel uit van deze groep leerlingen, leerlingen met een taal- en/of spraakstoornis 75% en leerlingen die vanuit het sbo op school instromen 69%. De helft tot ruim de helft (59%) van de vo-scholen heeft (ook) leerlingen met een lichamelijke beperking, langdurig zieke jongeren en slechtziende of blinde leerlingen opgenomen. Pro-leerlingen (38%) en leerlingen met een verstandelijke beperking (zmlk, 3%) worden minder vaak opgenomen.

Aantallen opgenomen leerlingen die speciale onderwijszorg en extra ondersteuning behoeven en verwijzingen naar het gespecialiseerd onderwijs

De onderzochte vo-scholen nemen gemiddeld 29,2 leerlingen met speciale onderwijszorg/extra ondersteunings-behoeften op die in het pro/vso hadden kunnen zitten. Dat is gemiddeld 3,1% van alle leerlingen op school. De vo- scholen hebben deze leerlingen dus niet verwezen maar op school gehouden. Gegevens van DUO laten zien dat in het schooljaar 2020/21 van alle leerlingen in het vo en vso tezamen 6,9% een opleiding in het pro of vso volgt.

Een kwart van de onderzochte vo-scholen (27%) heeft in het schooljaar 2019/20 geen van hun leerlingen naar het pro of vso verwezen. De resterende groep scholen heeft in totaal is 0,3% van zijn leerlingen naar een vorm van gespecialiseerd onderwijs verwezen.

Ruim een derde van de scholen (38%) rapporteert dat het aantal verwijzingen naar pro/vso is afgenomen, terwijl 44% vindt dat het aantal verwijzingen naar pro/vso (ongeveer) gelijk is gebleven. Twaalf procent vindt daarentegen dat er meer jongeren vanuit hun school zijn verwezen naar het gespecialiseerd onderwijs.

Motieven om leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven op de school voor voortgezet onderwijs op te nemen

Motieven die volgens 52% tot 68% van de scholen voor voortgezet onderwijs in (zeer) hoge mate een rol spelen om leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven op te nemen hebben vooral te maken met schoolinterne doelstellingen: het bieden van thuisnabij onderwijs, de missie en visie van het bestuur en team op het gebied van inclusief onderwijs en de toegenomen expertise van leerkrachten. Daarbij speelt ook de inhoudelijke visie op inclusiever onderwijs bij het samenwerkingsverband en de beschikbare ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband, en het terugdringen van thuiszitten en verhogen van de participatie van leerlingen in hoge mate een positieve rol.

Andere redenen, voornamelijk gelegen buiten de invloed van de school, spelen volgens 68% tot 90% van de scholen geen of nauwelijks een rol in het opnemen van leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven.

Het gaat dan om het opheffen of ontbreken van het pro/vso in de regio/nabije omgeving, het integreren met scholen voor pro/vso, de beschikbare ondersteuning vanuit het pro/vso, de aanwezigheid van een nevenvestiging van pro/vso in de school/op het schoolterrein, financiële redenen, of een inhoudelijke richting bepleit vanuit de gemeente.

Ambitie om meer leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven op te nemen

Bijna de helft van de onderzochte scholen voor voortgezet onderwijs (48%) heeft het voornemen om in de komende vier jaar het aantal leerlingen die speciale onderwijszorg behoeven en die ook in het gespecialiseerd onderwijs hadden kunnen zitten, op school uit te breiden. Voor 32% van de scholen voor voortgezet onderwijs is het huidige aantal een goede balans en 3% wil het aantal reduceren als de randvoorwaarden verslechteren. Zestig procent van de groep scholen die wil uitbreiden zegt dat dit alleen kan als de randvoorwaarden verbeteren en 40% wil onafhankelijk van de randvoorwaarden uitbreiden.

In de beslissing om uit te breiden of te consolideren spelen twee factoren een belangrijke rol: de balans van draagkracht/draaglast in het schoolteam en de financiële middelen van het samenwerkingsverband die de school ontvangt voor de ondersteuning van leerlingen die speciale onderwijszorg/extra ondersteuning behoeven.

Daarnaast speelt bij een meerderheid van de scholen een belangrijk rol in de overwegingen dat leraren deskundig en voldoende beschikbaar zijn, er kennis is om inclusiever onderwijs in de schoolpraktijk vorm te geven, het samenwerkingsverband financiële middelen voor schoolinterne ondersteuning voor leerlingen en leerkrachten biedt, en dat het schoolgebouw mogelijkheden voor inclusiever onderwijs heeft.

Commentaar van de Inspectie van het Onderwijs op het werken aan inclusiever onderwijs

Van de vo-scholen die werken aan inclusiever onderwijs heeft 87% bezoek en - op één uitzondering na - overwegend positief commentaar gehad van de Inspectie van het Onderwijs. Inhoudsanalyse op de commentaren van de Inspectie laat zien dat er veel waardering was voor meer de inclusieve visie, cultuur en werkwijzen. In de positieve commentaren klinken ook werkpunten door voor scholen en wordt zichtbaar dat de aangetroffen praktijk en werkwijzen van vo-scholen niet altijd passen in het waarderingskader van de Inspectie van het Onderwijs.

Aandachtsgebieden, vorderingen, knelpunten en prioriteiten bij het werken aan inclusiever onderwijs en ondersteuningsbehoeften

In het onderzoek zijn op basis van de literatuur vier aandachtsgebieden met in totaal 25 onderliggende onderwerpen geformuleerd waarvoor eerst de aandacht van scholen en de gemaakte vorderingen in de afgelopen jaren zijn geïnventariseerd. Voor knelpunten en mogelijk daarmee samenhangende prioriteiten in het ontwikkelen van inclusiever onderwijs op school zijn vervolgens 21 onderwerpen geformuleerd en de vier aandachtsgebieden aangevuld met de rubrieken financiële middelen en randvoorwaarden/overig. De zes aandachtsgebieden zijn:

- draagvlak voor inclusiever onderwijs
- onderwijskundige en sociale integratie
- expertise en beschikbaarheid van speciale onderwijszorg
- beschikbaarheid van ondersteuning door externe jeugdhulp/zorg
- financiële middelen
- randvoorwaarden/overig

Een meerderheid van de vo-scholen (58% tot 77%) die aan inclusiever onderwijs werken heeft in de afgelopen jaren aan vijf van de 25 onderliggende onderwerpen verdeeld over drie aandachtsgebieden (draagvlak voor inclusiever onderwijs, onderwijskundige en sociale integratie, en expertise en beschikbaarheid van speciale onderwijszorg) in hoge mate aandacht besteed. Bij drie van deze 25 onderwerpen zijn door 55% tot alle scholen op twee aandachtsgebieden (draagvlak voor inclusiever onderwijs, en expertise en beschikbaarheid van speciale onderwijszorg) in hoge mate vorderingen gemaakt.

Van de vo-scholen heeft 30% tot 40% in de laatste jaren op zeven onderwerpen van de 21 onderwerpen verdeeld over vijf van de zes aandachtsgebieden in hoge mate knelpunten ervaren. Zeven van deze 21 onderwerpen verdeeld over vijf aandachtsgebieden zijn door minimaal 33% van de vo-scholen in de komende vier jaar in hoge mate als prioriteit aangemerkt.

De resultaten voor de aandachtsgebieden zijn geanalyseerd op schoolkenmerken zoals onder andere de gepercipieerde positie als beginnend/gevorderd in de ontwikkeling van inclusiever onderwijs op school, breedte van de speciale onderwijszorg en het onderwijsconcept. In het rapport gaan we daar verder op in. Met deze bevindingen wordt rekening gehouden in het vervolg van het ondersteuningsprogramma dat het platform Naar Inclusiever Onderwijs uitvoert.

Hieronder beschouwen we de aandachtgebieden op bestede aandacht en gemaakte vorderingen, en op ervaren knelpunten en prioriteiten voor de komende vier jaar bij het werken aan inclusiever onderwijs.

Draagvlak voor inclusiever onderwijs

Bij het werken aan inclusiever onderwijs is de aandacht van 61% van de vo-scholen in hoge mate gericht geweest op het verkrijgen van steun van het samenwerkingsverband, gevolgd door het vergroten van het draagvlak bij het eigen team (48%) of schoolbestuur (45%), en het verankeren van de visie op inclusiever onderwijs in het schoolbeleid (42%).

Alle vo-scholen noteren in hoge mate vorderingen bij het vergroten van het draagvlak bij de eigen leerlingen, op ruime afstand gevolgd door respectievelijk 43% en 41% van de scholen die in hoge mate vorderingen melden bij het verkrijgen van steun vanuit het samenwerkingsverband en bij het verankeren van hun visie op inclusiever onderwijs in het schoolbeleid.

Knelpunten bij het werken aan draagvlak voor inclusiever onderwijs doen zich alleen in enige mate voor bij het draagvlak bij leerlingen en de participatie ouders/MR in planvorming en uitvoering van inclusiever onderwijs. De helft van de vo-scholen noemt het werken aan het draagvlak van het eigen team als een hoge prioriteit in de verdere ontwikkeling van inclusiever onderwijs op school. Daarnaast ziet een vijfde van de vo-scholen het vergroten van het draagvlak bij ouders als prioriteit.

Onderwijskundige en sociale integratie

De aandacht van de vo-scholen op het gebied van onderwijskundige en sociale integratie heeft zich in hoge mate toegespitst op drie van de acht onderliggende onderwerpen: de onderwijskundige integratie van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in de klas (71%) en de sociale integratie van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in het bredere schoolleven (58%) en in de klas (48%).

Vorderingen bij het werken aan inclusiever onderwijs op dit gebied zijn door circa de helft van de vo-scholen (47%) geboekt bij de toegankelijk/geschiktheid van het schoolgebouw en aandacht voor de onderwijskundige integratie van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in de klas, en door 37% bij de sociale integratie van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in het bredere schoolleven. Bij de overige vijf onderliggende onderwerpen heeft 19% tot 34% van de vo-scholen in hoge mate vorderingen gemaakt.

Knelpunten op dit gebied zijn in enige mate ervaren en voor 17% van de vo-scholen zijn de vormgeving van een inclusieve(re) leeromgeving in de klas én de inrichting van het schoolgebouw/huisvesting in hoge mate een prioriteit.

Expertise en beschikbaarheid van speciale onderwijszorg

De handelingsplannen voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften en de beschikbaarheid van de benodigde speciale onderwijszorg voor leerlingen zijn twee onderwerpen waaraan een ruime meerderheid van de vo-scholen (respectievelijk 77% en 74%) de laatste jaren in hoge mate aandacht heeft besteed. De beschikbaarheid van de benodigde ondersteuning voor onderwijsmedewerkers is voor 42% in hoge mate een aandachtspunt geweest.

Op twee van deze drie onderwerpen, de beschikbaarheid van benodigde extra ondersteuning/speciale onderwijszorg voor leerlingen en handelingsplannen voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften, heeft respectievelijk 68% en 55% van de scholen in hoge mate vorderingen gemaakt.

Twee knelpunten die zich vooral in enige mate voordoen betreffen de beschikbaarheid van de ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband (66%) en de competenties van leerkrachten (67%). Bij een derde van de scholen doen deze knelpunten zich in hoge mate voor. Scholen markeren met name de competenties van leerkrachten in hoge mate als een prioriteit (47%). Een kwart van de vo-scholen (23%) noemt ook de beschikbaarheid van de ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband in hoge mate een prioriteit voor verdere ontwikkeling van inclusiever onderwijs en de beschikbaarheid van onderwijs-/klassenassistenten.

Beschikbaarheid van ondersteuning van (para)medische ondersteuning/zorg en jeugdhulp

Scholen voor voortgezet onderwijs hebben overwegend geen aandacht besteed (55%) aan de beschikbaarheid van (para)medische ondersteuning/zorg in de ontwikkeling van inclusiever onderwijs. De beschikbaarheid van jeugdhulp heeft vooral in enige mate (48%) aandacht gekregen en in 42% van de gevallen in hoge mate. Op beide onderwerpen is in het verlengde hiervan vooral geen of maar in enige mate voortgang geboekt, aldus 74% tot 86% van de scholen voor voortgezet onderwijs.

De beschikbare inzet van jeugdhulp is voor 83% in enige of hoge mate een knelpunt, maar de beschikbare inzet van (para)medische ondersteuning/zorg is overwegend geen knelpunt. De helft van de vo-scholen vindt dat de inzet van jeugdhulp in hoge mate prioriteit is bij het werken aan inclusiever onderwijs op school.

Financiële middelen

De financiële middelen voor de schoolinterne ondersteuning voor leerlingen en leraren en de financiële middelen die scholen van het samenwerkingsverband ontvangen voor leerlingen die extra ondersteuning/speciale onderwijszorg behoeven worden door respectievelijk 30% en 27% van de vo-scholen als knelpunt ervaren bij het ontwikkelen van inclusiever onderwijs. Beide onderwerpen hebben volgens 37% van de vo-scholen in hoge mate prioriteit voor de verdere ontwikkeling van inclusiever onderwijs.

Randvoorwaarden

Respectievelijk 33% en 27% van de vo-scholen ervaart problemen voortkomend uit wet- en regelgeving en uit de aanzuigende werking van de school voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften van buiten de regio in hoge mate als een knelpunt. De beschikbaarheid van leerkrachten en de beschikbare ondersteuning vanuit de gemeente zijn voor een vijfde van de scholen voor voortgezet onderwijs in hoge mate een knelpunt.

De prioriteiten bij het ontwikkelen van inclusiever onderwijs liggen voor 27% tot 30% van de vo-scholen bij de aandacht voor de beschikbaarheid van leerkrachten, de beschikbaarheid van ondersteuning uit de betrokken gemeente(n), het geven van voldoende aandacht van de leerkracht in de klas aan leerlingen zonder extra ondersteuningsbehoeften, en problemen voortkomend uit wet- en regelgeving.

Ondersteuningsbehoeften van scholen die aan inclusiever onderwijs werken

Er is een sterke ondersteuningsbehoefte bij vo-scholen die aan inclusiever onderwijs werken: 70% noemt van de elf voorgelegde mogelijke onderwerpen waaraan aandacht gegeven moet worden in een ondersteuningsprogramma er een tot vijf en 30% noemt er zes tot acht.

Zestig procent van de vo-scholen heeft behoefte aan een overzicht van verantwoorde mogelijkheden voor voortgezette professionalisering voor onderwijsmedewerkers, gevolgd door werkbezoeken aan inclusieve scholen en het periodiek organiseren van een (landelijke) conferentie van het platform Naar Inclusiever Onderwijs (elk 53%). Iets minder dan de helft (47%) heeft belangstelling voor aandacht voor praktijkvoorbeelden over inclusiever onderwijs in de nieuwsvoorziening vanuit onderwijs(profiel)-organisaties en het platform Naar Inclusiever Onderwijs, en 47% ook voor leernetwerken binnen de onderwijs-profielorganisaties voor bestuurders/schoolleiders die met inclusiever onderwijs bezig zijn. Alle andere genoemde onderwerpen waarop ondersteuning geboden kan worden, zijn als wenselijke ondersteuning aangemerkt door 17% tot 37% van de vo-scholen.

Uitgave

Nederlands Centrum Onderwijs & Jeugdzorg | www.ncoj.nl | www.naarinclusieveronderwijs.nl

Van Veen, D. & Steenhoven, P. van der (2021). *Werken aan inclusiever voortgezet onderwijs. Verkennend onderzoek onder scholen voor voortgezet onderwijs in Nederland*. Amsterdam: NCOJ.

© Copyright NCOJ, september 2021 | Deze publicatie is tot stand gekomen met steun van FNO-programma Jongeren INC.

